Entre

Estiu 2020
Juny — agost

Nova
normalitat
vs
nova
realitat

Girona Cultura

Actes

Lectura i humanitats

Mònica Armangué (la Bisbal d'Empordà, 1975) és mare i llibretera. La seva llibreria, CalMot, a Girona, va obrir portes al desembre de 2017 i està especialitzada en llibres infantils, juvenils i àlbums il·lustrats. En plena consolidació del seu espai a la ciutat, la crisi del COVID-19 ha suposat, com a tots els sectors culturals, un trasbals del qual intenta recuperar-se. La seva vida i el seu camí com a amant dels llibres i les llibreries l'ajuden per pensar, encara amb optimisme, el futur més proper.

Mirant cap enrere des del futur: vida d'una llibretera

TEXT: MÒNICA ARMANGUÉ

A casa érem de pagès. Vaig créixer en un poble petit i amb pocs habitants. El poble tenia una ermita, una riera, una església barroca del segle XVIII. Tenia també molts camps i tota mena d'aus. A part dels meus germans i jo, cap més nen. Només gent gran. Per no haver-hi no hi havia ni fleca. Tinc records d'en Pere, amb el burro i el carro, passant pel camí de davant de casa mentre la mare que deia: "Mira, en Pere que deu anar a comprar". Tardes d'agafar capgrossos amb pots de vidre. Llargs estius de caminar per les regues dels camps de blat de moro: amunt i avall fins que al vespre et picava tot pels petits talls de les seves fulles. Recordo també el despertar d'un matí d'aquells d'estiu amb la son enganxada al cos i a la mare mostrant-nos un niu encara amb els ous de perdiu. Intacte. Els trobaven quan segaven blat i ordi amb la *cosechadora* -així li dèiem-. Quedaven al descobert. Recordo la melmelada de síndria i meló de la Conxita. Recordo la il·lusió boja de quan s'apropava la festa major i estrenàvem roba. Els grans ens deixaven fer una mica més la nostra. Recordo banyar-nos a la riera. La coïssor a la boca que feia la llet de les figues acabades de menjar directament de l'arbre.

No recordo llibres. No hi havia llibres. No ens explicaven històries. No ens llegien contes. Ni els avis, ni cap veïna, ni tampoc els pares, que estaven cansats de tota la jornada. “Prou feina que tenim ja!”. La seva era feina física. Feina de veritat.

Als dotze anys, una cosina més gran em va donar uns llibres com qui es treu una cosa que fa nosa. Havien sigut lectures obligatòries de l’institut. M’agradaria recordar el moment just en què els vaig obrir i fullejar. Començar a posar una paraula darrera l’altra. Recordar com comença el fil d’aquesta història, la meva. Però no ho aconsegueixo. L’únic que crec que recordo era haver-los d’amagar. Recordo una vegada -amb una sola n’hi ha va haver prou- que el pare em va dir: “Què fas amb això? Que no tens prou feina? Perdre el temps! Això fas!”. En vaig tenir prou. Això ho recordo bé. No crec que pugui imaginar-ho. No em va caldre cap més avís per saber que allò no estava bé. Aleshores, vaig començar a dur-los a la cintura, amagats entre la goma del pantaló i la panxa.

A casa no hi havia llibres. Cap conte. Cap novel·la. Només hi havia l’enciclopèdia de l’escola que havia fet servir el pare. “No sé pas què us ensenyen a l’escola ara! A ser burros! Res no us ensenyen! A veure d’aritmètica si sabeu res...”. I mentre obria el *tomaco* esgrogueït ja tremolàvem tots tres. Això ho recordo bé.

A l’escola tampoc. A l’escola tampoc llegíem. A l’escola tampoc ens llegien. A l’escola no dedicàvem cap estona de cap matí a llegir. A l’escola no hi havia biblioteca. Només recordo un armariet tancat amb clau amb diccionaris. M’esforço buscant algun record concret relacionat amb la lectura i no el trobo. A l’escola no ens deien que era important llegir. N’havíem de *saber*, això sí. *Saber* llegir i escriure. Al poble tampoc hi havia llibres. I als pobles dels voltants tampoc. Estranyesa.

Vaig tenir sort amb els llibres de la cosina Isabel. *Solitud* de Victor Català i *El vigilant en el camp de sègo*l de J.D. Salinger són els que recordo. Deu ser perquè els vaig llegir tres vegades seguides. A casa no hi havia llibres.

No sabia què feia. No era conscient de la importància de la lectura. Ningú m’havia dit mai que fos important llegir. Que hi descobriria mons, que viatjaria, que hi podia créixer, que els dubtes començarien a apropar-me a altres llibres. Que podria fugir hores viatjant entre les històries dels llibres. Que aprendria maneres diferents de pensar. Que l’ànima se m’eixamplaria. Que em sentiria part del món. Que podria deixar de sentir-me sola. Que riuria. Que ploraria d’emoció. Que m’ensenyarien que tot és possible. Fins i tot allò que sempre havia imaginat impossible.

No sabia què estava fent però no vaig deixar de fer-ho mai més. Això ho recordo bé.

De camí a l’institut. M’agrada imaginar que tenia 15 anys. Va ser un pensament fugisser, un d’aquells pensaments que tenim sense gairebé ser-ne conscients. El vaig tenir tot just on ara és el Museu del cinema de Girona: “Com m’agradaria de gran treballar a la 22!”.

Vaig arribar a Girona als divuit anys. Després d’un parell de feinetes no massa importants de seguida em va aparèixer la possibilitat de començar de treballar a Les Voltes. Sort, destí, casualitat. No recordo què vaig pensar en

No recordo llibres. No hi havia llibres. No ens explicaven històries. No ens llegien contes. Ni els avis, ni cap veïna, ni tampoc els pares, que estaven cansats de tota la jornada. “Prou feina que tenim ja!”. La seva era feina física. Feina de veritat.

Vaig tenir sort amb els llibres de la cosina Isabel. *Solitud* de Victor Català i *El vigilant en el camp de sègol* de J.D. Salinger són els que recordo. Deu ser perquè els vaig llegir tres vegades seguides.

aquell moment. Tornaven a aparèixer els llibres. El meu segon contacte amb el món del llibre. Però aquesta vegada era diferent. O crec que era diferent. La feina més important era entrar tot el fons a una base de dades. Vaig tocar, mirar, catalogar i endreçar de nou gairebé tots els llibres de la llibreria. Aleshores no teníem accés a Internet. Havies de buscar cada llibre pels prestatges. Tot havia d'estar al cap. No dic que ara no hagi de ser així. Continuo pensant que un llibreter sempre té al cap els seus llibres. Al cap i al cos. N'hi ha que s'hi queden per sempre i n'hi ha d'altres que mai més els hi saps. Però això és un altre tema. Continuo.

Després d'un any, una nova oportunitat. Cobrir una vacant a la 22. Sort, o el que sigui, de nou. Encara vaig aprendre més, molt més. I ja no he parat. Abacus. La Llibreteria. Abacus. Sempre caminant de llibreria en llibreria, de vegades més grans i d'altres més petites. Amb els anys, la passió no ha parat de créixer. En algun moment, no recordo ni puc imaginar-me quan, vaig arribar a la certesa que això és el que vull fer. Gaudir sempre a prop dels llibres.

En aquests vint-i-cinc anys de llibretera he carregat caixes, etiquetat llibres, canviat preus, repassat albarans, he fet inventaris, demanat i tornat molts llibres. N'he tret la pols a molts . He fet taules temàtiques i exposicions. He ordenat alfabèticament. He preparat i viscut vint-i-cinc Sant Jordi. He embolicat milers de llibres. He escoltat i recomanat molts llibres. Molts. Escoltar. Escoltar i deixar que la intuïció t'apropi a aquell llibre per aquella persona concreta.

Dos anys i mig enrere vaig decidir obrir la meva llibreria, CalMot. Totes havien estat les meves llibreries, però aquesta és potser una mica més meva. Crec. De vegades els més petits confonen la meva llibreria amb una biblioteca i això em fa pensar -moltes vegades ho he pensat- que les històries o els records que ens inventem es tanquen com els cercles.

Fa tres mesos, o una mica més ja, em va semblar que tot això podia aturar-se. De cop. Sense entendre què estava passant perquè no tenia res a veure amb els llibres. Havíem de tancar les llibreries.

I les biblioteques. Havíem de parar de llegir. De nou, no hi havia llibres. O això em va semblar. Em vaig espantar. Al cap d'uns dies, alguna cosa va començar a canviar. Les llibreries seguien tancades. Les biblioteques, també. Però el meu mòbil i el meu ordinador no paraven de rebre missatges. Els primers eren d'ànims. Els que van venir després eren diferents. Em demanaven recomanacions de llibres. Vaig començar a contestar els missatges tímidament, abans de pensar les respostes durant una llarga estona. Al cap d'unes setmanes ja no donava abast. Tot havia tornat a començar. Era diferent. Però era igual. Tornava a haver-hi llibres.

Diuen que els moments de crisi són els millor per reinventar-nos, per trencar dinàmiques que potser ja no ens convenen. Per adaptar-nos. Potser la crisi que estem passant ens pot servir per això, per reconèixer que els llibres poden formar part de les nostres vides. Com va escriure Víctor Frankl: "Les circumstàncies externes poden despullar-nos de tot menys d'una cosa: la llibertat d'escollir com respondre a aquestes circumstàncies".

Ara puc atrevir-me a pensar des del futur. M'enfoco en un futur proper en què podré continuar transmetent la il·lusió pels llibres. Podré seguir fent la meva feina de llibretera. Ho desitjo amb tota l'ànima i no me la imagino d'una altra manera. M'imagino aquest futur amb una miqueta més de temps lliure per poder estar més amb els que estimo. Però també el vull amb els dies plens de recerca de llibres. Descobrint sempre noves històries, escollint novetats amb les quals em sento reconeguda. Endreçant, reubicant i creant espais nous. Amb ganes de poder oferir de nou les activitats de contacontes, presentacions, concerts de petit format i clubs de lectura especialitzat. Amb una llibreria viva. Amb totes les llibreries vives.

Tenia 26 anys i, com sempre, treballava en una llibreria. S'hi va presentar una mestra de primària. Era l'Anna. Feia molts anys des que havia vingut a fer una suplència a la meva escola. Van ser unes setmanes només. Recordo que el meu cervell va explotar i el cor va bategar molt fort quan m'hi vaig dirigir. Vaig escoltar de nou la seva veu. Era aquella dona que ens havia fet pujar a una aula petiteta de dalt de tot de l'escola, a la mateix planta on hi havia el menjador.

Com va escriure Victor Frankl: "Les circumstàncies externes poden despullar-nos de tot menys d'una cosa: la llibertat d'escollir com respondre a aquestes circumstàncies".

A l'ala dreta de vegades i fèiem música i a l'ala esquerra no hi anàvem mai. Fins que va arribar l'Anna. En aquella aula de dalt de tot l'Anna ens havia llegit en veu alta als de sisè i setè *Las minas del rey Salomón*, de H. Rider Haggard. En escoltar de nou la seva veu, em va venir tot a la memòria. Recuperada, vaig lligar caps i li vaig atribuir l'inici de l'amor pels llibres. Un amor que encara em sorprèn per la força amb què hi és. Amb la força que s'hi va instaurar. De fet, crec que em van salvar la vida.

No hi havien llibres a casa. I no ens llegien contes. Ara sí que n'hi ha. A casa en tenim per tot arreu: al cotxe, al menjador, a les habitacions, a sobre les taules, a la cuina i al rebost i al bidet. Mal oberts, ben posats i mal posats. Sempre a punt. Ara tenim biblioteques municipals càlides, còmodes i plenes de llibres ordenats per temàtiques, per edats i especialitzats. Per a grans i per a petits. Amb professionals apassionats. Amb activitats constants per apropar els llibres des dels més menuts fins als més grans. Ara tenim escoles ben vestides amb els seus espais dedicats només a llibres. Amb estores i coixins on les nenes i els nens hi poden seure i llegir. També poden endur-se els llibres a casa o a l'aula. Mestres, bibliotecàries i bibliotecaris, pares, mares, avis i àvies, tietes i tiets, cosines i cosins grans, germanes i germans grans, cangurs, amics i veïnes llegim a les nenes i als nens. No deixem de fer-ho mai. Fins que ens facin fóra. El gaudi, el regal, és per qui escolta aquesta lectura però potser encara més per qui llegeix. Aquest hàbit és una petita llavor, una petita-gran normalitat que serà part de la motxilla dels més petits. Sempre serà allà.

Marcel Proust va dir que hi ha un tipus de memòria que no es pot atribuir a la voluntat i que s'escapa al domini de la intel·ligència. És la memòria involuntària. Recordo -crec recordar, però no n'estic segura- tot això. Recordo, però tots sabem que els records, quan els posem en comú, no sempre coincideixen amb allò que realment va passar. Recordo, però no faig trampes. ❋❋❋

Soc de
Girona
Cultura

Més de 15.000
persones ja gaudeixen
dels descomptes
i avantatges
de la targeta
Girona Cultura

Fes-te la targeta Girona Cultura:
www.girona.cat/cultura/targeta

Consulta tota la programació a:
www.girona.cat/cultura

Entreactes — Música

Girona Cultura

www.girona.cat/cultura
twitter/@cultura_gi
facebook.com/GironaCultura
youtube/GironaCultura

Ajuntament de Girona

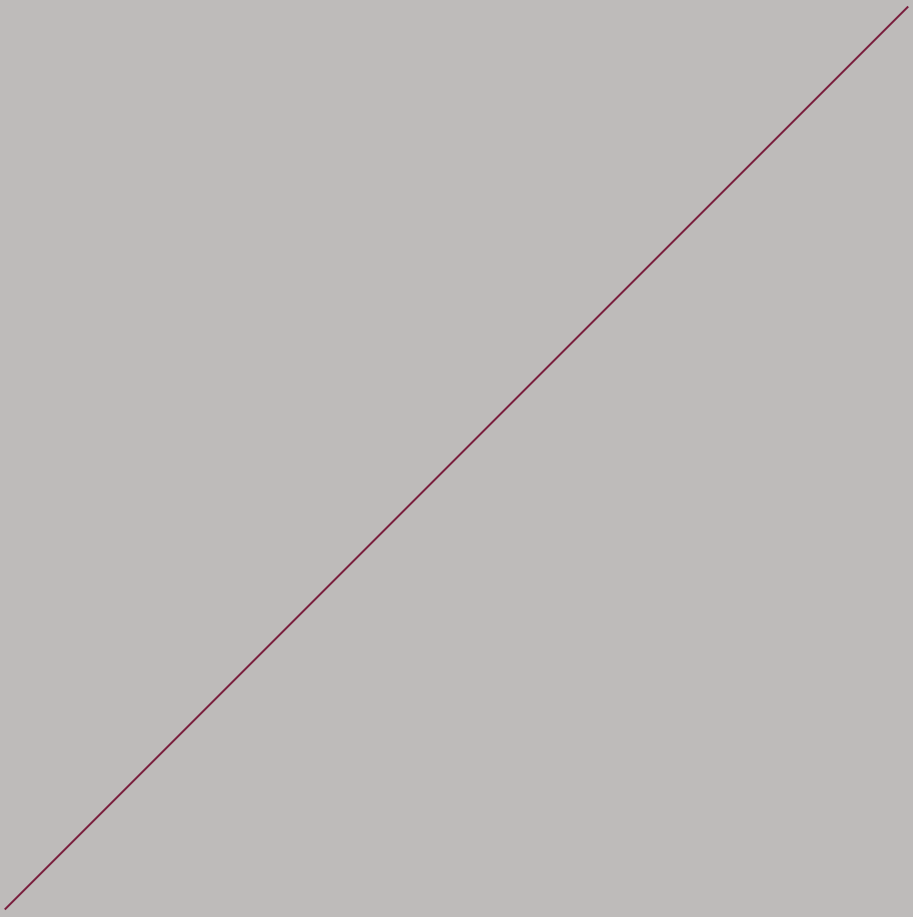

Diputació de Girona

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura